

Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi dl 31.8.2012

1. Lausunnonantajan tiedot

Vastaajien määrä: 1

Organisaatio

- Utsjoen Kunta

Yhteyshenkilö

- Raimo Hekkanen

Sähköpostiosoite

- raimo.hekkanen@utsjoki.fi

2. Pidätkö ehdotettuja tavoitteita riittävinä ja tarkoituksenmukaisina saamen kielen elvyttämisen kannalta? (max. 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- -neuvoloiden tehtävänä tukea saamenkielisiä perheitä saamen kielen eli kotikielen ja saamelaiskulttuurin vahvistamiseksi. Neuvolahenkilöstöä koulutettava myös kaksikielisyyden ja -kulttuurisuuden tukemiseen.
- saamen käsityöt duodji ja saamelaismusiikki normina osaksi varhaiskasvatusta ja kouluopetusta
- saamelaiselinkeinoinhin tutustuminen osaksi varhaiskasvatusta ja kouluopetusta saamelaisalueella. Utsjoella Kaldoaivin paliskunnan poroerotuspaikalla toimii koulu erotusaikana, jolloin lapset pääsevät mukaan erotuksiin. Tämä tukee kielenoppimista erittäin hyvin ja samalla kouluikäiset eivät vieraannu porotaloudesta. Vastaavia mahdollisuuksia tulisi kehittää muuallekin ja niitä tulisi tukea.

3. Näkemyksenne varhaiskasvatusta ja kielipesätoimintaa koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 1-2) (max. 3 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Tavoite hyvä. Kelpoisuusehdot omaavan henkilöstön rekrytointi edellyttää erityistoimia.

4. Näkemyksenne saamen kielen opetusta koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 3-11) (max. 8 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- -ehdotukseen 6 lisäys: saamenkielistä oppimateriaalituotantoa yhteistyössä Norjan ja Ruotsin vastaavien kanssa, ns. yhteistä oppimateriaalia äidinkielessä, saame vieraana kielenä, duodji, musiikki, ympäristöoppi, saamelaishistoria jne.
- ehdotukseen 7 lisätään: oppilasmäärän muuttaminen mahdollistaa ns. saamenkielisten kielikylpyryhmien muodostamisen kouluilla. Kielikylpyryhmien opetus tulee sisällyttää valtion avustuksen myöntämisen ehtoihin. Tällä tavalla voidaan heikosti saamea taitavien oppilaiden ryhmä erottaa hyvin taitavien ryhmästä ja tukea heidän kielen oppimistaan aivan eri tavalla.
- ehdotukseen 8 lisäys: opetussuunnitelmaperusteisiin lisätään esim. perusteet DUODJI-saamen käsityöt –oppiaineeseen, jota opetetaan saamelaisalueella käsityön ja tekstiilityön sijaan. Ilman perusteita ja alueellista opetussuunnitelmaa duodji ei valitettavasti opeteta. Samalla perusteella tulee tehdä oma opetussuunnitelma myös musiikissa, ympäristöopissa sekä osassa historian ja yhteiskuntaopin opetusta (saamen maan/ saamelaisten historia ja nykypäivä).
- ehdotusta 11 muutettava arvioinnin osalta: saamenkielisen opetuksen ja saamen kielen opetuksen arviointi aloitettava. Saamenkielinen opetus aloitettu yli 30 vuotta sitten eikä sitä ole kertaakaan arvioitu saamelaisalueen tasolla, tuskin yhdenkään kunnan tasolla yksittäinkään resurssipulan vuoksi.

5. Näkemyksenne saamen kieltä osaavan pätevän varhaiskasvatus- ja opetushenkilöstön määrän lisäämistä koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 12-14) (max. 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Henkilöstön koulutus on tärkeä saamenkielisen varhaiskasvatuksen varmistamiseksi. Lisäksi saamenkielisten kuntien vetovoimaisuus nuorten aikuisten asuinpaikkana tulisi varmistaa.

6. Näkemyksenne koltansaamen kieltä ja -kulttuuria elvyttäviä erityistoimenpiteitä koskevista ehdotuksista (ehdotukset 15-17) (max. 4 000 merkkiä)

Ei vastauksia.

7. Näkemyksenne viranomaisten ja julkisyhteisöjen saamen kielen käytön lisäämistä koskevasta toimenpide-ehdotuksesta (ehdotus 18) (max. 3 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Saamen kielilaki velvoittaa viranomaiset järjestämään palvelut saamen kielellä. Ehdotusta tulee jämäköittää –suositteleminen, että viranomaiset huomioisivat asian yhdenvertaisuussuunnitelmassaan ei riitä. Viranomaisten tulee viranomaistoiminnassaan ja julkisissa palveluissaan noudattaa saamen kielilakia. Jotta tähän päästäisiin käytännössä, viranomaisille tulee järjestää koulutusta saamen kielilaista. Virkamiehillä tulee olla mahdollisuus saamen kielen hankkimiseen sekä kehittämiseen työajalla. Tähän yhtenä keinona esitämme kielikoulutuksen järjestämistä äidinkielenään saamea puhuville, joilla on puutteellinen kirjoitus ja lukutaito omassa äidinkielessään (ehdotus 30). Nykyisillä tietoteknisillä yhteyksillä etäpalvelujen tarjoaminen saamen kielellä mahdollistaa resurssien keskittämistä ja yhdistämistä eri viranomaisten välille. Esimerkiksi Utsjoen yhteispalvelupisteen kautta saa neuvontapalveluja paikallisesti pohjoissaamen kielellä sekä kunnan maaseutupalveluihin ja yritysneuvontaan liittyen että KELA:n, TE-toimiston sekä poliisin palveluihin liittyen. Tilanne saamen kielisten palveluiden osalta on kuitenkin heikentynyt viime vuosina huomattavasti, kun useita valtion toimipisteitä on lakkautettu kunnan alueelta.

Utsjoen kunta ehdottaa, että lisätään ehdotukseksi seuraava: Laajennetaan Utsjoen yhteispalvelupistettä valtakunnallisesti pohjoissaamen kielellä viranomaisten neuvonta- ja tulkkauspalveluja tarjoavaksi toimipisteeksi. Vastaa: Saamelaiden kotiseutualueen viranomaiset, saamelaiden kotiseutualueen ulkopuolella toimivat viranomaiset, ministeriöt, joiden alaisuuteen kuuluu julkisten palvelujen tuottaminen (kuten ELY-keskukset, poliisi, KELA, verovirasto, maistraatti).

8. Näkemyksenne saamenkielisiä radio-, tv- ja internet-sisältöjen lisäämistä koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 19-20) (max. 4 000 merkkiä)

Ei vastauksia.

9. Näkemyksenne saamen kielen huoltoa, tallentamista ja tutkimusta koskevasta toimenpide-ehdotuksesta (ehdotus 21) (max. 3 000 merkkiä)

Ei vastauksia.

10. Näkemyksenne saamelaisaiteen ja -kulttuurin tuen sekä järjestöjen kielityön vahvistamista koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 22-23) (max. 4 000 merkkiä)

Ei vastauksia.

11. Näkemyksenne työryhmän esittämistä muista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 24-30) (max. 8 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- ehdotus 24: Saamelaisia ja heidän kulttuuriaan koskevaa tietoa tulisi sisällyttää myös perusopetuksen jälkeiseen opetukseen. Saamelaisalueeseen liittyviä päätöksiä tehdään paljon saamelaisalueen ulkopuolella. Ammattiin valmistuvilla tulisi olla tietoa saamelaisista ja heidän kulttuuristaan erityisesti opetus- ja sosiaali- ja terveysaloilla sekä muihin julkisiin tehtäviin valmistavilla aloilla. Tämän tulee sisältää tietoa saamelaisten kielellisistä oikeuksista.

-ehdotukseen 30 lisätään: sekä mahdollisuus suorittaa tutkinto omassa äidinkielessään.

12. Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta (max 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Utsjoen kunta on ainoa saamelaisenemmistöinen kunta Suomessa. Utsjoen kunta on myös vahvasti tukemassa saamen kielen asemaa kunnassa sekä sen elinvoimaisena pysymistä. Tästä esimerkkinä voimme mainita yhteispalvelun kehittämistyön erityisesti pohjoissaamen kielellä tapahtuvan palvelutarjonnan laajentamiseksi, meneillään olevan Saamen kielikeskus Utsjoelle esiselvityshankkeen, varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen liittyvän OVTTAS hankkeen sekä Tenonlaakson sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämishankkeen. Kaksi jälkimmäistä liittyvät raja-alueyhteistyön kehittämiseen saamen kieleen liittyen.

Utsjoen kunta on ainoa kunta, jossa saamenkielinen ympäristö on vielä elävää ja arkipäivää. Pidämme erittäin tärkeinä toimenpideohjelmassa esitettyjä ehdotuksia valtakunnanlaajuisista toimenpiteistä. Haluamme sen lisäksi tuoda esille sen, että on erittäin tärkeää tukea olemassa olevan saamen kielisen toimintaympäristön vahvistamista. Utsjoen kunnan aloittamia omia toimia saamen kielen elvyttämiseksi ja vahvistamiseksi on mahdollista laajentaa koskemaan koko saamelaisaluetta ja koko valtakuntaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Kunnassa on siihen kieliresursseja sekä tahtotilaa. Esittämämme valtakunnallisen yhteispalvelun lisäksi kunnasta käsin on mahdollista toteuttaa etäopetusta ja kursseja yhdessä esim. SAKK:n kanssa, kunnassa voidaan järjestää leirikouluja, nuorisotapahtumia jne. aidossa kieli- ja kulttuuriympäristössä.